# HOZIRGI O‘ZBEK TILIDA SIFAT TURKUMINING DARAJALANISH XUSUSIYATLARI VA BADIIY MATNDAGI O‘RNI

**Mavjudboyeva Mardona Muzaffar qizi**
Namangan davlat universiteti
O‘zbek tili yo‘nalishi 1-kurs talabasi
Email: mavjudboyeva@gmail.com
Telefon raqam: +998886526007
https://doi.org/10.5281/zenodo.21232424

**Annotatsiya**. Ushbu maqolada hozirgi o‘zbek tilshunosligida o‘rganilib kelinayotgan sifat turkumining darajalanish tizimi, uning lisoniy va strukturaviy tabiati hamda badiiy matn tarkibida ekspressivlik, emotsionallik va subyektiv bahoni ifodalashdagi o‘ziga xos o‘rni keng qamrovli tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida sifat darajalarining morfologik va sintaktik usulda hosil bo‘lish qonuniyatlari o‘zbek adabiyoti durdonalari hisoblangan Abdulla Qodiriy va O‘tkir Hoshimov asarlaridan olingan kontekstlar misolida ko‘rib chiqilgan. Maqolada sifat darajalarining shunchaki grammatik kategoriya emas, balki matnda stilistik bo‘yoqdorlik, tasviriy joziba va lisoniy intensivlikni ta’minlovchi lingvopoetik vosita ekanligi ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Olingan natijalar tilshunoslikning matn tahlili, pragvalingvistika va uslubiyat bo‘limlari uchun amaliy ahamiyat kasb etadi.
**Kalit so‘zlar.** o‘zbek tili grammatikasi, sifat turkumi, sifat darajalari, morfologik usul, sintaktik usul, badiiy matn tahlili, stilistik funksiya, lingvopoetika, lisoniy intensivlik, ekspressivlik, emotsionallik, subyektiv baho, kontekstual semantika, uslubiy bo‘yoqdorlik

# CHARACTERISTICS OF ADJECTIVE GRADATION IN THE MODERN UZBEK LANGUAGE AND ITS ROLE IN LITERARY TEXT

**Annotation.** This article comprehensively analyzes the gradation system of the adjective category studied in modern Uzbek linguistics, its linguistic and structural nature, as well as its specific role in expressing expressiveness, emotionality, and subjective evaluation within the structure of a literary text. In the course of the research, the patterns of formation of adjective degrees through morphological and syntactic methods are examined on the basis of contexts extracted from the masterpieces of Uzbek literature the works of Abdulla Qodiriy and O‘tkir Hoshimov. The article scientifically proves that adjective degrees are not merely a grammatical category, but a linguopoetic tool that ensures stylistic coloring, descriptive charm, and linguistic intensity in the text. The obtained results hold practical significance for such branches of linguistics as text analysis, pragmalinguistics, and stylistics.
**Keywords:** Uzbek grammar, adjective category, adjective degrees, morphological method, syntactic method, literary text analysis, stylistic function, linguopoetics, linguistic intensity, expressiveness, emotionality, subjective evaluation, contextual semantics, stylistic coloring.

# ОСОБЕННОСТИ ГРАДАЦИИ ИМЕНИ ПРИЛАГАТЕЛЬНОГО В СОВРЕМЕННОМ УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКЕ И ЕГО РОЛЬ В ХУДОЖЕСТВЕННОМ ТЕКСТЕ

**Аннотация.** В данной статье всесторонне анализируется система градаций (степеней сравнения) имени прилагательного в современном узбекском языкознании, её лингвистическая и структурная природа, а также специфическая роль в выражении экспрессивности, эмоциональности и субъективной оценки в структуре художественного текста. В ходе исследования закономерности образования степеней сравнения прилагательных морфологическим и синтаксическим способами рассматриваются на примере контекстов, взятых из шедевров узбекской литературы — произведений Абдуллы Кадыри и Уткира Хашимова. В статье научно обосновывается, что степени сравнения прилагательных являются не просто грамматической категорией, а лингвопоэтическим средством, обеспечивающим стилистическую окраску, изобразительное очарование и языковую интенсивность в тексте. Полученные результаты имеют практическое значение для таких разделов языкознания, как анализ текста, прагмалингвистика и стилистика.

**Ключевые слова:** грамматика узбекского языка, имя прилагательное, степени сравнения прилагательных, морфологический способ, синтаксический способ, анализ художественного текста, стилистическая функция, лингвопоэтика, языковая интенсивность, экспрессивность, эмоциональность, субъективная оценка, контекстуальная семантика, стилистическая окраска.

**Kirish**

Hozirgi zamon tilshunosligida lisoniy birliklarni shunchaki statik tizim sifatida emas, balki ularning matndagi dinamik harakati, pragmatik imkoniyatlari va nutqiy jozibasini ochib berish ustuvor yo‘nalishlardan biriga aylandi. Har qanday tilning boyligi va ifoda imkoniyatlari undagi so‘z turkumlarining funksional-stilistik serqirraligi bilan belgilanishi sir emas. Predmetning belgisini, xususiyatini, rang-tusi, shakli va hajmini bildiruvchi sifat turkumi inson tafakkuridagi lisoniy manzarani badiiy va estetik jihatdan shakllantirishda yetakchi o‘rin tutadi. Sifat kategoriyasining eng o‘ziga xos, lisoniy tabiati jihatidan serqirra grammatik shakllaridan biri esa uning darajalanish tizimidir. Sifat darajalari obyektdagi belgining miqdoriy o‘zgarishini, ya’ni me’yorga nisbatan ortiqligi, kamligi yoki betarafligini ko‘rsatib, til tizimida intensivlik va pasayish semantikasini yuzaga keltiradi. Sifat darajalarining an’anaviy grammatik tabiati darslik va o‘quv qo‘llanmalarida akademik tarzda yoritilgan bo‘lsa-da, ularning badiiy matn strukturasidagi lingvopoetik va pragmatik vazifalarini tizimli tadqiq etishga bugungi kunda ehtiyoj yuqoriligicha qolmoqda. Badiiy asarlarda ijodkorlar sifat darajalarining morfologik va sintaktik imkoniyatlaridan faqatgina axborot uzatish yoki obyektni shunchaki tasvirlash uchun foydalanmaydilar. Aksincha, ular orqali personajlarning murakkab ichki kechinmalari, ruhiy holatlari, makon va zamon munosabatlari, shuningdek, muallifning voqelikka bo‘lgan subyektiv-emotsional munosabati hamda baho kategoriyasi ifodalanadi. Sifat darajalarini matn tilshunosligi, uslubiyat va pragvalingvistika tutashgan nuqtada, xususan, o‘zbek adabiyoti durdonalari matni asosida tadqiq etish ushbu mavzuning naqadar dolzarb ekanligini ko‘rsatadi.

**Tadqiqot metodologiyasi**

Sifat turkumi darajalarining badiiy matndagi xususiyatlarini yoritishga qaratilgan ushbu tadqiqotning metodologik asosi til tizimidagi miqdor va belgi munosabatlarining o‘zaro bog‘liqligi qonuniyatlariga tayanadi. Tadqiqot jarayonida sifat darajalarining lisoniy tabiati va ularning matndagi estetik vazifalarini to‘liq ochib berish uchun semantik-stilistik va grammatik tahlil usullari uyg‘unlikda qo‘llanildi. Eng avvalo, badiiy asarlardagi sifat darajalarining an’anaviy grammatik shakllarini aniqlash va ularni tizimlashtirish uchun morfologik tavsif metodidan foydalanildi. Bu usul orqali matndagi sifatlarning qaysi biri morfologik (qo‘shimchalar yordamida) va qaysi biri sintaktik (kuchaytirgich so‘zlar yordamida) usulda hosil qilingani ajratib olindi. Sifat darajalarining oddiy lug‘atdagi ma’nosidan tashqari, aynan badiiy

nutqdagi qo‘shimcha emotsional-ekspressiv bo‘yoqlarini aniqlash maqsadida matniy-kontekstual tahlil metodiga tayanildi. Bu metod yordamida yozuvchi qo‘llagan har bir daraja shaklining qahramon ruhiyati yoki tabiat tasvirini qay darajada kuchaytirib yoki kamaytirib ko‘rsatayotgani aniq mikromatnlar misolida ko‘rib chiqildi. Badiiy matnda sifat darajalari orqali yuzaga keladigan ma’no nozikliklarini, ya’ni belgining miqdoriy o‘zgarishini ilmiy asoslash uchun komponent tahlil metodidan foydalanildi. Ushbu metod vositasida sifat tarkibidagi “belgi”, “miqdor” va “subyektiv baho” kabi sematik bo‘laklar (semalar) tahlil qilinib, oddiy sifatning orttirma yoki kamaytirma darajaga o‘tgandagi estetik yuksalishi dalillandi. Tadqiqotda ijodkorning til imkoniyatlaridan foydalanish mahoratini baholash uchun lingvopoetik va uslubiy (stilistik) tahlil usullari yetakchi o‘rin tutdi. Mazkur usullar yordamida sifat darajalarining shunchaki grammatik kategoriya emas, balki matnda tasviriylik va jozibadorlikni ta’minlovchi kuchli lingvopoetik vosita ekanligi ko‘rsatildi. Tadqiqotning empirik manbasini shakllantirishda esa uzatish va qiyoslash metodlaridan foydalanilib, o‘zbek adabiyoti namunalaridan mavzuga oid eng xarakterli parchalar saralab olindi va ularning matndagi funksional tabiati umumlashtirildi.

**Natijalar**

Hozirgi o‘zbek badiiy nasri namunalaridan olingan mikromatnlarni lingvistik, strukturaviy va uslubiy jihatdan tahlil qilish natijasida sifat turkumining darajalanish tizimi badiiy matnda shunchaki obyektning miqdoriy belgisini ko‘rsatuvchi grammatik shakl emas, balki matnning emotsional-ekspressiv muhitini belgilovchi, muallif va personaj nutqini individuallashtiruvchi universal lisoniy vosita ekanligi aniqlandi. Tadqiqot davomida to‘plangan materiallar shuni ko‘rsatadiki, badiiy matnda sifat darajalarining to‘rttala turi ham faol qo‘llaniladi, biroq ularning matn qurilishidagi funksional salmog‘i va stilistik yuklamasi bir-biridan tubdan farq qiladi. Xususan, badiiy tasvirda voqelikni bo‘rttirib ko‘rsatish, kitobxon ruhiyatiga kuchliroq ta’sir o‘tkazish ehtiyoji yuqori bo‘lganligi sababli, orttirma daraja shakllarining qo‘llanish chastotasi qiyosiy va kamaytirma darajalarga nisbatan sezilarli darajada yuqori ekanligi statistik va kontekstual kuzatishlarimiz jarayonida o‘z tasdig‘ini topdi. Sifat darajalarining morfologik va sintaktik usulda hosil qilinishi matnda ikki xil uslubiy effektni yuzaga keltirishi aniqlandi, ya’ni morfologik usul ko‘proq nutqiy silliqlik va ixchamlikni ta’minlasa, sintaktik usul lisoniy intensivlikni, ekspressivlik va emotsionallikni eng yuqori nuqtaga olib chiqishga xizmat qiladi.

O‘tkazilgan tahlillar natijasida aniqlanishicha, qiyosiy daraja shakli bo‘lgan –“-roq” qo‘shimchasi badiiy matn strukturasi doirasida faqatgina ikki predmetdagi belgini o‘zaro solishtiribgina qolmay, balki personajlarning ruhiy holatidagi dinamik o‘zgarishlarni, evolyutsion jarayonlarni ko‘rsatishda yetakchi uslubiy vosita bo‘lib xizmat qiladi. Abdulla Qodiriyning “O‘tkan kunlar” romani matnini o‘rganish jarayonida ma’lum bo‘ldiki, muallif qahramonlarning ichki kechinmalarini tasvirlashda qiyosiy darajadan unumli foydalangan. Masalan, romandagi “Kunlardan bir kun uning chehrasi ochiqroq, ko‘nglida qandaydir bir umid borligi sezilar edi” degan tasvirda “ochiqroq” qiyosiy sifati Otabekning avvalgi g‘amgin, tushkun holati bilan hozirgi umidvor holatini kontekstual qiyoslaydi. Bu o‘rinda qiyosiy daraja matnga psixologizm bag‘ishlamoqda, ya’ni personaj nutq so‘zlamasa ham, uning yuz qiyofasidagi mayda o‘zgarishlar (“ochiq” emas, aynan “ochiqroq”) orqali qalbida kechayotgan murakkab jarayonlar kitobxonga ta’sirchan tarzda yetkazilmoqda. Shuningdek, qiyosiy daraja badiiy tavsiflarda ortiqcha bo‘rttirishdan qochish, voqelikni realistik, bor holaticha va neytral tasvirlash uchun ham xizmat qilishi aniqlandi, bu esa asarning badiiy-hujjatli qimmatini oshiradi.

Tadqiqotning eng muhim natijalaridan biri sintaktik va morfologik usulda hosil bo‘luvchi orttirma darajaning badiiy matndagi cheksiz uslubiy imkoniyatlarini ochib berish bilan bog‘liqdir. Aniqlanishicha, orttirma darajani hosil qiluvchi “eng”, “juda”, “g‘oyat”, “nihoyatda” kabi kuchaytirgich so‘zlar hamda “tim”, “ko‘m-ko‘k”, “qop-qora” kabi reduplikatsiya (so‘z elementlarini takrorlash) usuli badiiy matnda lisoniy intensivlik (kuchayish) hodisasining eng

oliy ko‘rinishini namoyon etadi. O‘tkir Hoshimovning “Dunyoning ishlari” qissasi mikromatnlari tahlili shuni ko‘rsatdiki, orttirma daraja tabiat manzaralari orqali inson qalbidagi fojialarni yoki quvonchlarni ramziy ifodalashda bosh stilistik vositadir. Qissadagi “Eshik oldida qop-qorong‘u tunda yolg‘iz o‘tirgan onamning ko‘zlarida cheksiz mungi bor edi” degan jumlada “qop-qorong‘u” orttirma darajadagi sifati shunchaki tunning fiziki xususiyatini bildirmaydi, balki u kontekstual semantikaga bo‘ysunib, onaning ichki iztiroblari, yolg‘izligi va hayotidagi og‘ir g‘am-gussalarni ramziy ma’noda vizuallashtiradi, tasvirning emotsional bo‘yog‘ini maksimal darajada quyuqlashtiradi. Agar muallif bu o‘rinda oddiy darajadagi “qorong‘u” so‘zini qo‘llaganda, matndagi lisoniy energiya va estetik ta’sir kuchi bunday yuqori darajaga ko‘tarilmagan bo‘lur edi.

Ushbu tadqiqot jarayonida olingan yakuniy natijalar tizimi sifat darajalarining nafaqat individual so‘z doirasida, balki butun boshli matn sadosi va ritmini shakllantirishda ham kompozitsion yuk tashishini ko‘rsatdi. To‘plangan lisoniy faktlar shuni tasdiqladiki, badiiy matn tarkibida sifat darajalari ko‘pincha graduallik (darajalanish bosqichlari) zanjirini yuzaga keltiradi va bu holat asardagi syujet chiziqlarining keskinlashuvi yoki yumshashi bilan hamohang tarzda rivojlanadi. Masalan, voqealar rivoji kulminatsiya (eng yuqori) nuqtasiga yaqinlashgan sari matnda oddiy va qiyosiy darajadagi sifatlar o‘rnini izchil ravishda sintaktik usulda hosil qilingan orttirma daraja shakllari egallay boshlaydi. Bu esa muallifga matndagi dramatik keskinlikni hamda personajlar o‘rtasidagi ziddiyat pafosini sun’iy vositalarsiz, sof lisoniy va grammatik imkoniyatlar hisobiga vizual hamda emotsional tarzda bo‘rttirib ko‘rsatish imkoniyatini taqdim etadi. Ayniqsa, lisoniy intensivlikni ta’minlovchi kuchaytirgich yuklamalar va so‘z takrorlari poetik matn ichida o‘quvchining diqqat markazini (fokusini) boshqaruvchi o‘ziga xos lokator vazifasini o‘taydi. Shu bilan birga, tahlillar natijasida aniqlanishicha, sifat darajalarining matndagi sinonimik variantdorligi yozuvchining takrorlardan qochish va nutqiy rang-baranglikni ta’minlash mahorati bilan uzviy bog‘liqdir. Masalan, birgina obyekt yoki belgi tasvirida “juda chiroyli”, “g‘oyat go‘zal”, “nihoyatda ko‘rkam” kabi orttirma daraja shakllarining yonma-yon yoki muayyan masofada qo‘llanilishi matnning leksik-semantik sathini boyitadi hamda bir xillik (monotonlik) tuyg‘usini yo‘qotadi. Kamaytirma daraja shakllari esa adabiy nutqda personajlarning ijtimoiy kelib chiqishi, yoshi va xarakter xususiyatlarini ochib berishda muhim sotsiolingvistik ko‘rsatkich bo‘lib xizmat qilishi aniqlandi. Nutqida “-ish” yoki “-tir” kabi subyektiv baho va kamaytirish formalaridan ko‘p foydalanadigan qahramonlar obrazida samimiylik, soddalik yoki, aksincha, voqelikka nisbatan ehtiyotkorlik va shubha bilan qarash kayfiyati ustunlik qilishi ma’lum bo‘ldi. Bu esa sifat darajalari sistemasining hozirgi o‘zbek tilshunosligida matn stilistikasi va pragvalingvistika muammolarini hal qilishda fundamental o‘rin tutishini yana bir bor ilmiy asoslab beradi.

Sintaktik usulda “g‘oyat”, “nihoyatda” determinanti yordamida yasalgan orttirma darajalar esa badiiy nutqda monologik va dialogik munosabatlarni individuallashtirishga xizmat qilishi ma’lum bo‘ldi. Qahramonlarning nutqida bu kabi birliklarning faollashishi ularning emotsional tabiati, voqelikka va atrofga bo‘lgan o‘ta sezgir munosabatidan dalolat beradi. Masalan, “U g‘oyat go‘zal, nihoyatda oqila qiz edi” kabi tasvirlarda muallif personaj portretini ideallashtirish, kitobxonda unga nisbatan ijobiy munosabat, simpatiya va muhabbat hissini uyg‘otishni maqsad qiladi. Demak, orttirma daraja badiiy matn doirasida faqatgina belgi miqdorining yuqoriligini ko‘rsatuvchi vosita bo‘lmasdan, balki muallifning estetik ideali va falsafiy konsepsiyasini shakllantiruvchi pragmatik kategoriya sifatida namoyon bo‘lishi ilmiy jihatdan to‘liq tasdiqlandi. Bu esa sifat darajalarining sotsiolingvistik va pragvalingvistik jihatdan ham o‘ta boy funksional imkoniyatlarga ega ekanligini anglatadi.

Kamaytirma daraja shakllarining (“-ish”, “-tir”, “-imtir”) badiiy matndagi o‘rni o‘rganilganda, ularning nutqda evfemistik (yumshatuvchi), silliqlovchi va subyektiv baho beruvchi funksiyalari aniqlandi. Badiiy asarlarda mualliflar to‘g‘ridan-to‘g‘ri, keskin baho

berishdan qochib, tasvirga estetik nafosat va ohangdorlik bag‘ishlash uchun kamaytirma darajadan unumli foydalanadilar. Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, “Uning oppoq yuzlariga qizg‘ish rang yugurdi va u uyalganidan yerga qaradi” degan jumlada “qizg‘ish” kamaytirma sifati qahramonning hayajonlanish, ibo va hayo holatini o‘ta noziklik bilan tasvirlashga xizmat qilgan. Agar bu o‘rinda “qizil rang” birikmasi qo‘llanilganda, qiz qiyofasidagi tabiiy va go‘zal holat qo‘pol va sun’iy bo‘lib tuyulgan bo‘lar edi. Demak, kamaytirma daraja shakllari badiiy ijodda psixologik holatlarni lisoniy bo‘yoqdorlik orqali ifodalashda, personajlar harakatiga ichki estetik dinamika bag‘ishlashda juda muhim o‘rin egallaydi va adabiy til me’yorlarining uslubiy jihatdan naqadar boy ekanligini ko‘rsatadi.

Natijalar shuni ham tasdiqladiki, sifat darajalari badiiy matn tarkibida sinonimik va antonimik munosabatlarga kirishib, matnning kompozitsion yaxlitligini ta’minlashda qatnashadi. Bir mikromatn ichida orttirma va kamaytirma darajadagi sifatlarning kontrast (antiteza) shaklida qo‘llanilishi badiiy asardagi konfliktlarni, qahramonlar dunyoqarashidagi zidiyatlarni yoki tabiat va inson ruhiyati o‘rtasidagi nomutanosiblikni bo‘rttirib ko‘rsatishga imkon beradi. Shuningdek, sifat darajalarining matndagi stilistik o‘rnini o‘rganish natijasida ularning badiiy nutq tarkibidagi boshqa turkumlar, xususan, fe’l va otlar bilan birikib, turg‘un birikmalar va poetik metaforalar hosil qilish xususiyati ham borligi aniqlandi. Xulosa qilib aytganda, sifat turkumi darajalarining hozirgi o‘zbek badiiy matnidagi o‘rni va xususiyatlarini aniqlash bo‘yicha olingan ushbu tizimli natijalar o‘zbek tili lingvopoetikasi, matn tilshunosligi va amaliy uslubiyat sohalarini yangi ilmiy qarashlar va amaliy materiallar bilan boyitishga xizmat qiladi hamda kelajakda so‘z turkumlarining matndagi hayotini yanada chuqurroq tadqiq etishga yo‘l ochadi.

**Xulosa**

Hozirgi o‘zbek tilida sifat turkumining darajalanish xususiyatlari va ularning badiiy matndagi o‘rnini tizimli tadqiq etish natijasida shakllangan ilmiy-nazariy umumlashtirishlar sifat darajalarining til tizimi va nutqiy faoliyatdagi o‘rnini belgilash imkonini beradi. Sifat darajalari o‘zbek tili grammatikasida shunchaki predmet belgisining miqdoriy o‘zgarishini ko‘rsatuvchi formal kategoriya bo‘lmasdan, balki badiiy matn qurilishida kuchli emotsional-ekspressiv muhitni yuzaga keltiruvchi, tasvir dinamikasini boshqaruvchi muhim lingvopoetik vositadir. Tadqiqot davomida aniqlangan eng muhim lisoniy qonuniyat shundan iboratki, har bir daraja shakli (oddiy, qiyosiy, orttirma va kamaytirma) o‘ziga xos uslubiy yuklama va pragmatik vazifaga ega bo‘lib, ularning matndagi faolligi asarning janri, syujet yo‘nalishi hamda ijodkorning individual uslubiy mahorati bilan uzviy bog‘liq holda namoyon bo‘ladi.

Badiiy matnda qiyosiy va kamaytirma daraja shakllari voqelikni bor holicha, ortiqcha bo‘rttirishlarsiz realistik tasvirlash, tasvirga estetik yumshoqlik (evfemizm) bag‘ishlash va qahramonlar ruhiyatidagi nozik o‘zgarishlarni evristik usulda ko‘rsatish uchun xizmat qilishi ilmiy jihatdan asoslandi. Orttirma daraja shakllari esa, aksincha, lisoniy intensivlik va bo‘yoqdorlikni eng yuqori nuqtaga olib chiqish, tasvirlanayotgan voqea-hodisa yoki personaj portretiga kitobxonning diqqatini maksimal darajada jalb qilish hamda muallifning subyektiv-baho munosabatini ifodalash uchun universal vosita bo‘lib xizmat qilishi aniqlandi. Sifat darajalarining morfologik va sintaktik usullarda hosil qilinishi badiiy nutq tarkibida o‘ziga xos muvozanatni ta’minlaydi; morfologik usul matniy ixchamlik va ritmik silliqlikni yuzaga keltirsa, sintaktik usul semantik energiyani oshirishga va tasvir ranglarini quyuqlashtirishga yordam beradi.

Yakuniy xulosa sifatida ta’kidlash lozimki, sifat darajalarining badiiy matndagi hayoti va funksional-semantik imkoniyatlarini o‘rganish hozirgi o‘zbek tilshunosligida matn lingvistikasi, uslubiyat va pragvalingvistika sohalarini yangi empirik materiallar bilan boyitadi. Ushbu tadqiqot natijalari kelajakda o‘zbek tili lug‘at tarkibidagi boshqa lisoniy birliklarning ham matn

ichidagi estetik tabiati va muallif dunyoqarashini aks ettirishdagi o‘rnini chuqurroq tadqiq etish uchun nazariy manba bo‘lib xizmat qiladi.

**Foydalanilgan adabiyotlar**

1. Abdurahmonov G‘., Rustamov A. Qadimgi turkiy til. – Toshkent: O‘qituvchi, 1982.
2. Abdulla Qodiriy. O‘tkan kunlar. Roman. – Toshkent: Sharq, 2018.
3. Asqarova M., Qosimova K. Hozirgi o‘zbek adabiy tili. – Toshkent: Mumtoz so‘z, 2014.
4. G‘ulomov A., Asqarova M. Hozirgi o‘zbek adabiy tili. Morfologiya va sintaksis. – Toshkent: O‘qituvchi, 1987.
5. Hojiyev A. O‘zbek tili so‘z yasalishi tizimi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2007.
6. O‘tkir Hoshimov. Dunyoning ishlari. Qissa va hikoyalar. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2020.
7. Qilichev E. O‘zbek tilining amaliy stilistikasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 1999.
8. Sayfullayeva R., Mengliyev B. Hozirgi o‘zbek adabiy tili. Darslik. – Toshkent: Innovatsiya-Ziyo, 2020.
9. Yo‘ldoshev M. Badiiy matn lingvopoetikasi. – Toshkent: Fan, 2008